http://www.onlineBU.com

AF-2525

M.A. (Previous)
Term End Examination, 2017-18

SANSKRIT

Paper - I

वैदिक भाषा तथा साहित्य

Time : Three Hours] [*Maximum Marks* : 100
[*Minimum Pass Marks* : 36

नोट : सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः।

इकाई-I

1. (क) अधस्तनेषु ऋषि-देवता-छन्द पुरस्सरं मन्त्रद्वयं व्याख्येयताम् : 10

(*i*) आध्रा योषेव सूनर्युषायाति प्रभुञ्जती।
जरयन्ती वृजनं पद्वदीयत उत्पातयति पक्षिणः॥

(*ii*) यः शम्वरं पर्वतेषु क्षियन्तं, चत्वारिंश्यां शरधन्वविन्दत्।
ओजायमानं यो अहिं जधान, दानुं शयानं सजनास इन्द्रः॥

http://www.onlineBU.com

(*iii*) अयं निधि सरमे अद्रिबुहनो,
गोभिरश्वेभिर्वसुभिर्न्यृष्टः।
रक्षन्ति तं पणयो ये सुगोपा, रेकु
पदमलकमा जगन्थ॥

(*iv*) अहमेव स्वयमिदंवदामि जुष्टं देवेभिरूत
मानुषेभिः।
यं कामये तंतभुग्रं कृणोमि, तं ब्रह्माणं
तमृषिं तं सुमेधाम्॥

(ख) कमप्येकं विविच्यताम् : 10

(*i*) सवितृसू महत्त्वम्।

(*ii*) हिरण्यगर्भसूक्त वैशिष्ट्यम्।

इकाई-II

2. अधोलिखितेषु कमपि **द्वयं** समीक्षताम् : 20

(क) पृथिवीसूक्ते राष्ट्रीयता।

(ख) पुरुष सुक्तानुसारं सृष्टिक्रमः।

(ग) सर्पविषनाशनसूक्त वैशद्पम्।

(घ) मेधाजननसूक्तस्य महत्त्वम्।

इकाई-III

3. (क) त्वष्टापुत्र विश्वरूपस्यं कथा वर्णनीया। 10

अथवा

http://www.onlineBU.com

शतपथब्राह्मणमधिकृत्य ब्राह्मणग्रन्थवैशिष्ट्यं प्रतिपाधताम्।

(ख) ईशावास्योपनिषदः दार्शनिकं महत्त्वंविविच्यताम्। 10

अथवा

कावपि **द्वौ** व्याख्येयौ :

(*i*) कुर्वन्नवैहकर्माणि, जिजीविषेच्छत ँ समाः।
एवं त्वयि नान्यथेतोऽस्ति न कर्म लिप्यते नरे॥

(*ii*) यस्तु सर्वापि भूतानि आत्मन्येवानुपश्यति।
सर्वभूतेषुचात्मानं, ततो न विजुगुप्सते॥

(*iii*) विधां चाविधां च यस्तद्वेदोभय ँ सह।
अविधया मृत्यु तीर्त्वा विद्ययाऽमृतमश्नुते॥

इकाई-IV

4. अधस्तनेषु कावपि **द्वौ** प्रतिपादतीयौ : 20

(क) निरूक्ताध्ययनस्य प्रयोजनम्।

(ख) निघण्टवः कस्मात्।

(ग) षड्भावविकाराः।

(घ) औदुम्बरायणमते शब्दः नित्यमनित्यं वा।

इकाई-V

5. (क) कान्यपि चत्वारि सूत्राणि विवेचनीयानि : 10

(*i*) द्वे द्वे सवर्ण दीर्घे

http://www.onlineBU.com

(*ii*) षोडशादितः स्वराः

(*iii*) ग्रहणस्य च

(*iv*) द्विस्तावान् दीर्घः

(*v*) समाहारः स्वरितः

(*vi*) विनाशो लोपः

(ख) कमपि **द्वयं** व्याख्येयम् : 10

(*i*) उदात्तश्चानुदातश्च स्वरितश्च स्वरास्त्रयः।
हृस्वो दीर्घो प्लुतो इति कालतो नियमा अचि।

(*ii*) व्याघ्री यथा हटेत्पुत्रान् द्रंष्टाभ्या च न पीडयेत्।
भीता पतनभेदाभ्यां तद्वत् वर्णान्प्रयोजयेत्॥

(*iii*) शिक्षा घ्राणं तु वेदस्य मुखं व्याकरणं स्मृतम्।
तस्मात्साङ्गमधीत्यैव ब्रह्मलोके महीयते॥

(*iv*) हस्तहीनं तु योऽधीते, स्वरवर्णविवर्जितम्।
ऋग्यजुसामभिर्दग्धो वियोनिमधिगच्छति॥